

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1932 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för svenska lärarinnornas pensionsförening till statsbidrag för viss personal.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1932 dagtecknad proposition nr 158, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att svenska lärarinnornas pensionsförening må, därest föreningen jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 23 december 1910 (nr 145) angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter åtnjuta statsbidrag för delägare i anledning av dennas tjänstgöring före den 1 juli 1928, fortfarande utbekomma dylikt statsbidrag för delägaren, så länge denna innehar anställning, som tidigare medfört rätt till sådant statsbidrag, och under förutsättning att för statsbidrags åtnjutande föreskrivna villkor i övrigt äro vederbörligen uppfyllda.

Bestämmelser angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter äro meddelade i kungörelse den 23 december 1910 (nr 145). Enligt de i denna kungörelse intagna »Bestämmelser för tilldelande av bidrag ur förslagsanslaget: bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter» utgår statsbidrag från åsyftade, under riksstatens elfte huvudtitel uppförda anslag, förutom för delägare i den samtidigt nyinrättade statliga pensionsinrättningen, benämnd lärarinnornas pensionsanstalt, även för delägare i följande enskilda pensionsinrättningar, nämligen svenska lärarinnornas pensionsförening och pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom.

Den av lärarinnornas pensionsanstalt omhänderhavda pensioneringen är obligatorisk och omfattar följande kvinnliga lärarpersonal vid läroanstalter, som åtnjuta statsunderstöd från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda reservationsanslaget till privatläroverk, nämligen vid sagda läroanstalter anställd föreståndarinna, ämneslärarinna med full tjänstgöring ävensom annan lärarinna, som i klasserna över de förbere-

dande i en eller flera av ifrågavarande läroanstalter meddelar undervisning av viss minsta omfattning.

Beträffande statsbidrag åt svenska lärarinnornas pensionsförening och pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom innehåller 1910 års kungörelse föreskrifter i § 2 och § 3 mom. 1 av förenämnda bestämmelser för tilldelande av statsbidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter. Förstnämnda paragraf är av följande lydelse:

»För lärarinna, som icke är delägare i eller åtnjuter pension från lärarinnornas pensionsanstalt, skall, under villkor att av henne eller för henne under nästföregående år till svenska lärarinnornas pensionsförening inbetalats minst 60 kronor och att hon under samma tid vid statsunderstödd enskild läroanstalt haft minst 20 timmars tjänstgöring, statsbidrag utgå till pensionsföreningen med 60 kronor.»

De i § 3 mom. 1 intagna stadgandena utgöras av övergångsbestämmelser, så lydande:

»Äger pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller svenska lärarinnornas pensionsförening vid den tidpunkt, då dessa bestämmelser träda i kraft, rätt till statsbidrag för delägare, må sådant statsbidrag fortfarande utgå för delägaren enligt hittills gällande bestämmelser, dock i fråga om föreståndarinna eller lärarinna, som avses i § 1 mom. 2, endast under förutsättning att mellan henne och pensionsanstalten är eller senast före den 1 januari 1913 varder avtalat, dels att hon må kvarstå som delägare till 60 års ålder, dels att pension må av henne tillträdas först sedan hon avgått från sådan anställning, som enligt nyssnämnda bestämmelse medför skyldighet att vara delägare i lärarinnornas pensionsanstalt.»

Statsbidrag åt svenska lärarinnornas pensionsförening har under senare år av Kungl. Maj:t pläгат bestämmas halvårsvis. Senast har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 februari 1932 medgivit, att svenska lärarinnornas pensionsförening finge för tiden 1 januari—30 juni 1930 åtnjuta bidrag av 30 kronor för envar av 256 lärarinnor med tillhoppa 7,680 kronor, att utgå av förut omförmälda, å riksstatens elfte huvudtitel uppförda förslagsanslag till bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna. Vid prövning av detta ärende uppkom frågan, i vad mån tjänstgöring i de förberedande klasserna under år 1929 eller således efter ikraftträdandet av den nya skolreformen kunde anses fullgjord vid statsunderstödd läroanstalt och på grund därav under i övrigt gällande förutsättningar berättiga till statsbidrag. I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen fann Kungl. Maj:t därvid, att 34 av de i pensionsföreningens framställning avsedda lärarinnorna fullgjort tjänstgöring i sådana klasser, att pensionsföreningen för dem icke vore berättigad till statsbidrag.

Efter en redogörelse för den ståndpunkt, skolöverstyrelsen och statskontoret i berörda fråga intagit, har departementschefen för egen del anfört följande:

»Såsom torde framgå av skolöverstyrelsens förut återgivna utlåtande över den av svenska lärarinnornas pensionsförening gjorda framställningen om statsbidrag för första halvåret 1930, hava i samband med den senaste skolreformen meddelats bestämmelser angående avlöning av lärarinnorna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter samt angående statsunderstöd åt dessa läroanstalter, enligt vilka tjänstgöring i förberedande klasser icke till någon del får inräknas i den tjänstgöring, som erfordras för rätt till statsbidrag till lärarinnas avlöning. Dessa bestämmelser innebära ändring i vad i sådant hänseende tidigare gällt. Sålunda ägde enligt den ursprungliga lydelsen av kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 154) ämneslärarinna med full tjänstgöring fullgöra intill en tredjedel därav i de förberedande klasserna med bibehållen rätt för vederbörande läroanstalt till statsbidrag till hennes avlöning. Från och med den 1 juli 1925 vidtogs den ändringen härutinnan, att den för rätt till statsbidrag erforderliga tjänstgöringen endast efter skolöverstyrelsens beprövande kunde fullgöras i de förberedande klasserna eller i övningsämnen, därvid tillika föreskrevs, att för samtliga ämneslärarinnor vid vederbörande skola sistnämnda tjänstgöring icke finge till omfattningen motsvara mer än en niondel av deras sammanlagda tjänstgöring vid skolan.

Även om det icke kan sägas, att de förberedande klasserna, såsom skolöverstyrelsen gjort gällande, med hänsyn till de i nyss angivna hänseende meddelade nya bestämmelserna för framtiden måste betraktas såsom särskilda fristående läroanstalter, har dock åt nämnda klasser i samband med den nya skolreformen givits en sådan förändrad ställning, att det synt mig bäst förenligt med innebörden av de åsyftade ändringarna, att tjänstgöring i de förberedande klasserna, allt efter som de nya bestämmelserna i fråga om statsbidrag till lärarinnas avlöning å dem vinna tillämpning, icke godtages såsom sådan tjänstgöring 'vid statsunderstödd enskild läroanstalt', som enligt kungörelsen den 23 december 1910 (nr 145) utgör villkor för statsbidrag åt svenska lärarinnornas pensionsförening. Kungl. Maj:ts förut denna dag meddelade beslut i fråga om statsbidrag till pensionsföreningen för första halvåret 1930 är, såsom framgår av det föregående, meddelat i enlighet med denna, även av skolöverstyrelsen i huvudsak omfattade ståndpunkt. Detta ståndpunktstagande — vilket innebär, att pensionsföreningens rätt till statsbidrag successivt upphör under loppet av de närmaste åren för alla andra delägare än sådana, för vilka pensionsföreningen ägde rätt till statsbidrag redan vid den tidpunkt, då 1910 års bestämmelser angående statsbidrag åt föreningen trädde i kraft — har emellertid synt mig böra modifieras genom meddelande av övergångsbestämmelser av huvudsaklig innebörd, att, såsom även statskontoret tillstyrkt, pensionsföreningen bibehålles vid rätt till statsbidrag under hittills gällande villkor för lärarinnor, vilka vid ikraftträdandet av den nya skolorganisationen varit delägare i föreningen. Dessa bestämmelser skulle sålunda komma att utgöra en motsvarighet till nyssnämnda i samband med 1910 års lagstiftning givna övergångsbestämmelser.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Då utskottet ansett sig böra biträda departementschefens i ärendet uttalade uppfattning och Kungl. Maj:ts därpå grundade förslag, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 14 mars 1932.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 19.